

âld Barradiel

Oudheidkundige Vereniging Barradeel
Jaargang 5 | november 2007

FAN EIGEN HIEM

Het wordt weer hoog tijd om u weer van een nieuwsbrief te voorzien. Dat betekent dat het winterseizoen weer is begonnen. Het is de bedoeling dat u de eerst komende maanden iedere maand een nieuwsbrief ontvangt.

Door een aantal redenen zijn we wat later op gang gekomen met 'winterseizoen' dan wij in eerste instantie hadden gepland. Om het gemis van activiteiten in de maand september en oktober en de publicatie van de nieuwsbrief goed te maken, ontvangt u een nieuwsbrief met dubbele inhoud.

De naam Nieuwsbrief is vervangen door de naam 'Ald Barradiel'. Dat past naar ons idee beter, want het overgrote deel van dit periodiek bestaat niet uit nieuws, maar uit artikelen en wetenswaardigheden uit het verre verleden. Eind december ontvangt u een 'extra dikke' Ald Barradiel. De redactie heeft een aantal artikelen ontvangen van ons lid Harm Zaagsma uit Sexbierum. Deze zullen in de loop van deze reeks 'Ald Barradiel' worden gepubliceerd. Als u een leuke herinnering aan vroeger tijden, schrijft het op en stuur het naar de redactie. Adres staat bij het colofon vermeld.

Vriendelijke groet, Gerrit Bouma

BESTUURLIJK

Beste leden, het bestuur heeft de eerste vergadering in dit seizoen er al weer op zitten. In de vorige bestuursvergadering is besloten dat onze secretaris tijdelijk ook het penningmeesterschap op zich neemt. Hoewel de vereniging niets heeft te klagen over haar financiële positie, achten wij als bestuur het wenselijk dat met de ledenadministratie, en dan met name het tijdig betalen van de contributie een verbeteringsslag moet worden gemaakt. Inmiddels hebben we de beschikking om het contributiebedrag van leden

bereidwilligheid van onze leden. U ontvangt daarom hierbij een machtigingskaart. Als bestuur zouden wij het erg waarderen als u de penningmeester van onze vereniging via deze kaart wilt machtigen om in de eerste maand van het nieuwe jaar de € 15,00 contributie automatisch af te laten schrijven. Het grote voordeel is dat u er geen omkijken naar heeft dat de contributie wordt betaald en het bespaart de penningmeester ook veel waarvolle tijd. Daarnaast kunnen we een deel van de contributie direct inzetten voor het maken en drukken van 'Ald Barradiel'.

**U kunt de machtigingskaart zenden naar postadres:
Reiddomp 17, 9101 HJ DOKKUM**

Het is lastig gebleken voor dit winterseizoen een aantal lezingen te organiseren. Als bestuur zitten we er behoorlijk bovenop, maar het lukt niet erg om mensen te vinden die een verhaal of presentatie kunnen houden over een passend onderwerp. Misschien dat er tussen onze leden nog een verborgen talent zit. Als dat zo is, dan horen wij dat graag van u.

In de Yeb Hettinga-skoalle in Firdgum hebben Wietse Leistra en zijn vrouw Betty, namens onze vereniging, een foto-expositie ingericht. Inmiddels hebben bezoekers al een aantal reacties bij de foto's geschreven. Want van het merendeel van de foto's willen we graag aanvullende informatie hebben.

Namens het bestuur Klaas-Evert Andringa (voorzitter)

**FOTO WEBSITE TZUMMARUM
E.O.**

Op www.oudtzummarum.nl heeft Wietse Leistra, in samenwerking met Computerservice Bastiaan een website ontwikkeld met ontzettend

VIJF DAMES OP EEN RIJ

Vlnr: 2de vrouw is Pietje Postuma-Scheltema, dan Jannichje, Aafke en Anna Wielinga (uit Canada). De eerste vrouw moet zijn 'Jehannes Maaïke'. Wie kan ons bevestigen dat dit juist is?

veel oude foto's van Tzummarum en omstreken. Een bezoek aan deze website is zeker de moeite waard. Een prachtige aanwinst en een prima aanvulling op de website van de vereniging.

BOELGOED IN TZUMMARUM EINDE VAN JONG GEZIN

Het is 16 juni 1887 als notaris H. de Koe uit Sexbierum 's ochtends 10.00 uur in Tzummarum is om boelgoed te houden bij het sterfhuis van Cornelis J. Noorda. Cornelis was in 1876 getrouwd met Antje J. Stellingwerf. Het echtpaar kreeg vier kinderen: Jan geboren in 1877 werd slecht vier jaar oud, Jelte geboren in 1878, Jan geboren in 1881 en dochter Grietje die in 1883 werd geboren. Op 15 oktober 1886 komt de moeder van het gezin te overlijden. Wat de oorzaak is geweest is niet bekend en is ook niet uit de overlijdensadvertentie op te maken. Cornelis laat, in verband met het overlijden van zijn jonge vrouw, een advertentie zetten in de Leeuwarder Courant, een 'Geheel eenige kennisgeving'.

"Heden overleed, in de hope des eeuwigen levens, mijne dierbare Echtgenoot en der kinderen zorgdragende moeder Antje J. Stellingwerf, in den ouderdom van 35 jaren en 11 maanden, na eene genoegelijke echtvereeniging van bijna 10 ½ jaar, mij nalatende 3 kinderen, te jong om hun zwaar verlies te beseffen".

Hij legt de nadruk in de advertentie op de kleine kinderen van 7, 5 en 3 jaar die hun moeder moesten verliezen. Hoe zijn hij en de kinderen met dit zware verlies omgegaan? Een vraag die wel nimmer meer beantwoord zal worden.

Dat de moeder op zo'n manier uit het gezin wordt weggerukt is triest, maar als dan na zeven maanden ook nog eens de vader door de dood uit het gezin wordt gerukt, moet een nog grotere klap zijn geweest voor deze kinderen.

Wat van deze tragedie bewaard is gebleven, is een bekendmaking uit de Leeuwarder Courant van 14 juni 1887. Tegen contante betaling worden bij opbod 2 melkkoeien, een bruin ruimpaard en een bles merriepaard verkocht. Beide zijn erg mak en bereden. Verder ook nog wat pluimvee. Aan materieel wordt een kapchais, hooiwagens, aardkarren, graanwinde, ploegen, eggen, voreneg en rol bij opbod verkocht. Verder nog graan- en aardappelzeven, aardappelbakken en overige boerengereedschappen verkocht.

Uit de woning werden de volgende meubelen en huisraad door de oproeper benoemd. Chiffonnière (=ladenkast Red.), kast, klokken, tafels, stoelen, bedden met toebehoren, spiegel, kachels, venstergordijnen, vloermatten, theegoed, koper, tin, blik en aardewerk. Het goud- en zilverwerk bestond uit: een breed gouden oorijzer, gouden horloge met gouden ketting, gouden haarslot met ketting, gouden doekspeld, 4 gouden ringen, oorbelletjes, armbanden, gouden sigarenpijpe, flacon met gouden dop. Een zilveren tabaksdoos, naaldenkoker, roomlepel, theeschulpje, 9 lepeltjes, 12 knopen, vingerhoed, portomonaie, knipje, kerkboeken met zilver enz.

Van ons lid Yde Baarda ontvingen wij deze groepsfoto van het personeel van gemeentewerken Barradeel. De foto is genomen in 1963. Achteraan de man met bril en stropdas is burgemeester Duker. Op de achterste rij, 4de van links is Klaas Hibma uit Minnertsqa. Wie kan ons de namen geven van de andere personen? Graag uw reactie via telefoonnummer 0519-241409 of via email gghbouma@hetnet.nl

's Avonds om zes uur zijn door diezelfde notaris in de herberg van Monsma in Tzummarum de op het veld staande vruchten en gewas verkocht. Deze bestonden uit o.a. bonen, aardappelen, haver, vlas, gerst en gras. Alles bij elkaar zo'n 22 pondemaat.

Met het houden van dit boelgoed werd een einde gemaakt aan het bestaansrecht van een jong gezin. Als er lezers zijn die ons wat meer kunnen vertellen over de familie Noorda en dan met name dit gezin, dan horen we dat graag van u. We kunnen daarmee het familiedossier dan weer wat completer maken. Uw reacties zien we graag tegemoet. Zie het colofon voor de telefoonnummers en e-mail adressen.

FIETSLANTAARN MEEGENOMEN

FL. 20,00 BOETE OF 20 DAGEN 'BROMMEN'

In september 1913 leende de 18-jarige Jacob W. arbieder te Minnertsqa, een fietslantaarn van de rijwielhandelaar S. de Vries. Hij vergat (?) het ding terug te bezorgen. Toen de rechtmatige eigenaar de lantaarn kwam opeisen, bleek de lantaarn

overgegaan zijn in handen van de arbeider G. Jippes te St. Jacobiparochie. Deze Jippes had Jacob W. een dag vervangen bij de rijwielhandelaar zodat Jacob W. een vrije kon hebben. Als dank kreeg G. Jippes de lantaarn, die eigendom was van de rijwielhandelaar, voor de bewezen diensten. De rijwielhandelaar deed aangifte. De officier waarschuwde Jacob W. tijdens de zitting om toch maar fl. 2,00 te betalen voor de lantaarn om zo aan een vervolging te ontkomen. Jacob W. was daar niet van gediend en probeerde de officier om de tuin te leiden. De officier achtte toen dat er vervolging noodzakelijk was en stond hij terecht voor verduistering. Eis: geldboete van fl. 20,00 of 20 dagen hechtenis.

Bron: Leeuwarder Courant 20 juni 1914

COLOFON

Secretariaat en redactieadres:
Reiddomp 17, 9101 HJ DOKKUM

Email: gghbouma@hetnet.nl

HOOFD KLEUTERSCHOOL NAM NA 15 JAAR AFSCHEID

Maandagmiddag heeft juffrouw M. Jansen-Swart in aanwezigheid van de kleuters en de bewaarschoolcommissie afscheid genomen als hoofd van de Chr. Kleuterschool te Oosterbierum. Namens de commissie sprak de heer J. de Jong enkele waarderende woorden tot de scheidende juffrouw, die vijftien jaren tot volle tevredenheid van de ouders en commissie in school werkzaam is geweest. De Jong sprak enige woorden van welkom tot mej. J. v.d. Schaar die nu als hoofd aan de school is verbonden.

Bron: Leeuwarder Courant 3 juli 1952

E-MAILBERICHT UIT 1915

Bijna vijftien jaar geleden kocht ik voor mijn verzameling een oude prentbriefkaart van 'Groeten uit Minnertsga'. De kaart is gestempeld op 18 februari 1915 in Minnertsga, maar er zit geen postzegel op. Op zich is het niet vreemd dat deze kaart niet met 'porto is bezwaard' zoals dat officieel heet, want het gaat hier om een groet naar een milicien die ten tijde van de Eerste Wereldoorlog 1914-1918 gemobiliseerd was in Haarlem. Poststukken van en naar miliciens waren in die tijd vrijgesteld van portokosten.

Achter op de kaart staat een kort berichtje en dat maakt zo'n kaart nog interessanter dan dat de kaart op zich al is met een collage van vijf dorpsgezichten op de voorkant. Zo'n prachtige kaart geeft dan al een aardige indruk van hoe het vroeger was in het dorp. Tegenwoordig sturen we in dit soort gevallen een E-mailbericht via Internet en voegen daar een foto toe als bijlage. Eigenlijk verschildt het principe van een prentbriefkaart niet veel van een E-mail.

Op 18 februari 1915 lag deze prentbriefkaart op tafel in de roef aan boord bij de Walter Ales Hylkema (1870-1940) en Trijntje Eiberts Sikkema (1870-1935). Walter is turfschipper en koopman en ligt dan met zijn schip in de havenkom in het dorp. De kaart was bestemd voor hun zoon Ale die op dat moment milicien is en in

Foto 1: Betreffende prentbriefkaart

Haarlem was gemobiliseerd. Ale is dan nog geen twintig jaar als hij het Vaderland moet dienen. Wie de kaart heeft geschreven is niet uit de tekst op te maken, maar de kans is groot dat 'mem' Trijntje de kaart heeft geschreven.

Op de kaart is de datum, die met potlood is geschreven, dezelfde als die van het poststempel. De kaart moet dus voor de laatste lichte van de postbus bij het hulppostkantoor aan de Stasjonstrjitte zijn gebracht. Voor het gemak ga ik er maar even vanuit dat haar man Walter Ales, die turfschipper en koopman was, er op uit was voor de handel. Maar het is op dat moment winter en het kan ook best zijn dat de Hylkema's toen met het schip vastgevroren lag in de havenkom in het dorp. Het zijn allemaal maar veronderstellingen. Hoe het ook zij, op de achterkant van de kaart is de volgende tekst nog waar te nemen: *'Hedenmiddag bericht ontvangen, alles best aan het [. . .] P. van der Veen heeft hier geweest met kunstmest. De groeten van haar. Wij zijn maar blij dat het aardig lijkt. Hier is ook thuis [. . .] voor wij vertrekken krijgt u eerst bericht. Zijt van ons allen gegroet maar vooral van uw vader en moeder en zusters'.* Dus voordat de Hylkema's met hun schip Minnertsga weer verlaten voor een vracht, sturen 'heit en mem' nog even een kaart naar Ale om hem op de hoogte te houden waar zijn ouders naar toe zijn om vracht op te halen.

Wat voor een schip de familie Hylkema had heb ik nog niet kunnen achterhalen. Op veel prentbriefkaarten uit de verzameling staat de havenkom in het dorp afgebeeld met diverse typen schepen, maar er staat niet bij wie van de Minnertsgaaster

schippers er voor de kant liggen. In het fotoboekje van Minnertsga staan ook geen foto's met een verwijzing naar de Hylkema's.

Wouter Hylkema, zoals hij in het dorp werd genoemd, had ook een of meerdere pramen in zijn bezit. Deze werden gebruikt voor de aan- en afvoer van vracht door de opvaarten rond het dorp. De opvaarten liepen

voornamelijk naar grote boerderijen in de omgeving. In de Minnertsgaaster opvaarten voeren verschillende typen (vormen) pramen van verschillende eigenaren.

Foto 2: Wouter Ales Hylkema en Trijntje Eiberts Sikkema

Die van Jacobus Zwart, die ook turfschipper was, waren rond van voren en rond van achteren. De pramen die Wouter Hylkema liet bouwen, hadden een scherpe voorkant en een scherpe achterkant. Aan de hand van een bouwtekening is het bekend dat Wouter Hylkema in 1914 een praam heeft laten bouwen bij Murk Brandsma die een scheepstimmerwerf had aan de Dongjumervaart. De praam die hij daar heeft laten bouwen had een lengte over alles van 7,90 meter, was 1,90 meter breed en had een holte van 0,65 meter. De praam kon daarmee een vracht van 3 ton vervoeren.

Wouter Hylkema en Trijntje Eibert Sikkema kregen zes kinderen, twee jongens en vier meisjes. Hun eerste kind Dirkje werd geboren op 2 juli 1893 en overleed in het zelfde jaar op 1 oktober. Ale, de milicien, was het tweede kind en werd geboren op 20 mei 1893. Eibert werd geboren op 19 maart 1898 en overleed toen hij nog maar net 3 jaar was. Ale zijn zusters Durkje, Evertje en Klaaske werden achtereenvolgens geboren in 1901, 1903 en 1906.

Twee jaar na het einde van de Eerste Wereldoorlog trouwde Ale met Gelske Bies. Ale was toen schipper. Het echtpaar kreeg drie kinderen: Walter, geboren in 1923, Pieter geboren in 1925 en Eibert geboren in 1928. Ale zijn zuster Durkje trouwde later met Hinne Reitsma en verhuisde naar Assen. Zijn zuster Evertje trouwde met Jan Klijnstra en woonden op de Stasjonsstrjitte en zus Klaaske was getrouwd met Rintje van Dijk.

In 1916, vier jaar na het overlijden van Wouter en Trijntje hun schoonvader en vader Eibert Kornelis Sikkema, nemen Wouter en Trijntje het kruidenierswinkeltje over van schoonmoeder en moeder Dirkje Wijbes van der Ploeg. Dit winkeltje was gevestigd in het pand aan de Meinardswei, tussen het pand van Bosma en snackbar 't Centrum. Sinds het begin van de 19de eeuw was hier al een kruidenierswinkeltje in gevestigd dat sindsdien al die tijd in eigendom is geweest van de familie Sikkema.

Later gingen Wouter en Trijntje aan de wal wonen in het pand met het kruidenierswinkeltje. Zoon Ale bleef op het schip varen om onder andere turf naar Minnertsgea toe te halen. In 1931 is de winkel overgenomen door Ale zijn zuster Klaaske en haar man Rintje van Dijk. In de volksmond was het toen de winkel van 'Rintsje-Klas' zoals de winkelvrouw in het dorp werd genoemd. De winkel heeft tot 1971 bestaansrecht gehad en is de laatste vijf jaar van het bestaan gerund door dochter Elly van Dijk.

De reden van het publiceren van dit artikel is o.a. om de rijke dorps historie van Minnertsgea en haar bewoners bij u onder de aandacht te brengen en tevens van de gelegenheid gebruik te maken om een oproep te doen.

Foto 3: Links het kruidenierswinkeltje van Eibert Kornelis Sikkema, die overigens ook de uitgever is geweest van deze prentbriefkaart.

De oproep is deze: zijn er nog lezers die tussen de familiefoto's ook nog portretfoto's van de familie Hylkema of Sikkema, of van anderen personen die in dit artikel zijn genoemd, hebben? U zou mij een groot plezier doen als ik van die foto's dan een kopie (reproductie) mag maken voor aanvulling van de Minnertsgeaster familiearchieven. Andere reacties, opmerkingen en of aanvullingen over dit artikel zijn natuurlijk ook welkom. U kunt dan bellen met 0519-241409 of een E-mailbericht zenden naar: gghbouma@hetnet.nl

Gerrit Bouma, Dokkum

Bronnen:

- Bouma, G. : *privécollectie foto's, krantenknipsels, familiegegevens* Fries Scheepvaartmuseum Sneek
- Groeneveld, C. : *foto's Walter Hylkema en Trijntje Sikkema*
- Hamer, K.J. en Vogel, G. : *Yn 'e spegel, 125 jier kristlik ûnderwiis yn Minnertsgea*
- Zwart, D. : *Ondernemers Vereniging Minnertsgea 1954 - 2005*
- Minnertsgea: 16 januari 1927

Volgende keer in Ald Barradiel o.a.

"Ald nijs" fan Klaas Tjipkes Hibma (1909-1993)

17. Den Heer B. HARTELUST.
Aangaande het mij gezonden Amerikaansch IJzer laat ik UEd. weten, dat dit IJzer kolossaal taai is. Ik heb het eerst goed beweld en toen er een Hoefijzer van gemaakt met een rits die op één streep na er door was, toen roodwarm in het water gestoken en daarna weer recht geslagen, De rits ging wel dicht, maar ging niet scheuren, evenmin als aan den binnenkant een enkel knipje kwam. Ook met het in het kruis wellen heb ik er geen gebreken aan bevonden. Indien U er Hoefijzer van krijgt maak ik er bepaald gebruik van.
29 December 1897.
(w. g.) M. KEUNING, Tzummarum, Hoef- en Grofsmid.

IJZERHANDEL
LIZERWAREN
SMEEDPOOL-STAAP
PLAAT- en BANDIJZER
B. HARTELUST LTD. LEEUWARDEN
Rekening van den Heer J. C. Smid
Hartelust

ONBEKENDE VAKTAAL VOOR EEN LEEK

Bovenstaande advertenties werden in die tijd gefinancierd door de firma B. Hartelust uit Leeuwarden. IJzer van een perfecte kwaliteit zo lijkt het. Maar is de rits in een hoefijzer. Wat wordt bedoeld met 'die op één streep na er door was'. En wat is in 'het kruis wellen'? Wie van onze leden heeft kennis van het smidsvak en kan de redactie informeren. Dan kunnen we de volgende keer hierop terug komen.

Minnertsgea: 16 januari 1927. Heden 12 uur ontstond er brand in een hok staande bij de woning van de arbeider R. Douma, onder Firdgum. Toen de bewoner buiten kwam, was er niets meer te redden. Een geit, eenige eenden en konijnen kwamen in de vlammen om. Ook verbrandde er een partijtje vlas en eenig gereedschap. Vermoedelijk is de brand ontstaan door vladrogen.